

2021-mut Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuut

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Pingajussaaneerinninneq**Aallaqqaasiut**

Aallaqqaammut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq 2021-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik, Naalakkersuisullu pingajussaaneerinninnermut atatillugu allannguutissatut siunnersuutaannik sukumiisumik suliarinnissimaneranik Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigissavara.

Pingajussaaneerinninnermi allannguutissatut siunnersuut

Pingajussaaneerinninnermut atatillugu Naalakkersuisut aningaasaliissutinut allannguutissatut siunnersuutini 82-inik oqaasertaliissanullu allannguutissatut siunnersuutini 28-nik saqqummiussipput. Allannguutissatut siunnersuutit IST-p kiisalu IS-ip 2021-mi 104,5 mio. kr.-nik, kiisalu ukiuni aningaasanut inatsisiliorfiusuni 2021-2024 190,9 mio. kr.-nik angusaqarnermik nassataqarput.

Allannguutissatut siunnersuutit saqqummiunneqartut 2021-mut aningaasanut inatsisip IS-imi 2021-mi 76,2 mio. kr.-nik amigartoorfiussaaq. Ukiunulli aningaasanik inatsisiliorfiusunut tamanut 2021-2024 26,0 mio. kr.-nik sinneqartooruteqartoqarpoq. Taamaalillunilu aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaqqaartumut sanilliullugu annertuumik missingersuutit pitsanngoriartinneqarput.

Pingajussaaneerinninnermi missingersukkatut inernerup pitsanngoriarnera, ingammik inuiaqatigiittut ataatsimoorluta Covid-19-imut akiuussimanitsinnik patsiseqarpoq. Inuttut ataatsimoorluta manna tikillugu virusi toqussutaasartoq nunatsinnut anngutsaaliorinnaasimavarput, peqatigisaanillu namminersorlutik inuussutissarsiortut matuneqarluinnarnissaat pinngitsoortissimallutigu. Tamatuma akileraarutinut akitsuutinullu ataatsimoortunut isertitassatut missingersuutit annertunerulersinneqarnerannut tunngavissiivoq. Ingammik nuna tamakkerlugu akileraarummit isertitat ilimagineqaaqqaartumut sanilliullugit pitsaanagerusumik ineriartorput, taamaammallu nuna tamakkerlugu akileraarummit isertitassatut missingersuutit 2021-mi 79 mio. kr.-nik 2022-milu

22 mio. kr.-nik qaffanneqarput. Tamannalu aamma tunuliaqutaralugu ilaatigut toqqaannangitsumit akileraarutinit naqitsinermilu akileraarutinit isertitassatut missingersuutit annertusineqarniarput.

Naak maannamut nunatsinni Covid-19 isumannaatsumik passusimagaluarlutigu, taamaattoq virusi nunarsuup sinnerani ilungersunartorsiortitsivoq, taamaattoqarneranilu aalisarnermit avammut tunisatsinnut arlalinnut akigitinneqartut appasinnerupput. Raajanut akitsuummumut 2021-mi isertitassatut missingersuutit 33,7 mio. kr.-nik 2022-milu 26,2 mio. kr.-nik annikillineqarput. Peqatigisaanillu ukiuni aggersuni avaleraasartoortat ikinnerunissaat ilimagineqarmat, aalisakkanut ikerinnarsiortunut akitsuutinit missingersuutit piffissami 2021-2023 ukiumut agguaqatigiissillugu 7,7 mio. kr.-nik annikillineqarput. Qaleralinnut akitsuummit isertitassanut missingersuut piffissami 2021-2023 ukiumut agguaqatigiissillugu 4,2 mio. kr.-nik annertunerulersinneqarpoq. Tamanna akit annikitsumik qaffarialaarnissaannik ilimagisaqarnermik, avataasiortullu pisisartagaasa qaffariarnissaannik ilimagisaqarnermik tunuliaqutaqarpoq. Naak tunisassiat ilaasa appariarneri misigigaluarlutigu, taamaattoq nunatsinni aalisarnerup ataatsimut isigalugu suli nukittuumik inissisimanagera erseqqissassallugu pissutissaqarpoq, taamaammallu avataasiortullu aalisarnerup isertitaqarfissatut aamma ukiuni aggersuni naatsorsuutiginissaanut pissutissaqarluarpugut. Ukiuni aggersuni Aalisarnermut Ataatsimiititaliarpuup kaammattuutai piviusunnagortinnialerutsigit, taamatut nukittuumik inissisimanagera suli siuariartinneqarsinnaavoq.

Pingajussaaneerinninnermi inernissatut missingersuut ilaasunik angallassinermut sullissinissamik isumaqatigiissutinut nutaanut suliffeqarfinnillu akileraarutip appartinneqarnissaanut aningaasalersuutissatut sillimmatit atugassannagortinneqarnerisigit aamma sunnerneqarpoq. Aningaasat sillimmatit immikkoortinneqartut tamakkerlugit pisariaqartinneqannginnerat paasinarsivoq, taamaammallu taakku ilaasa nunaqarfinni isorliunerusunilu sanaartornerup annertusarneqarnissaanut nuunneqarnissaat Naalakkersuisut sulissutigaa.

Covid-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaq qaangiuppat Kalaallit Nunaata nunarsuarmut ammariartoqqittumut ilaanissaa Naalakkersuisut kissaatigaat. Tamanna tunngavissinniarlugu Kinami Beijingimi kalaallit sinnisoqarfiannik ammaanissamut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. 2021-mi 1,8 mio. kr.-t 2022-millu 2,5 mio. kr.-t siunertamut immikkoortinneqarput. Inatsisartut ukiaaneranani matumani aalajangiiffigisassatut siunnersuummik immikkut akuersinermikkut, siunissamik qularnaarinnermut tassunga piumassusermik takutitsinerat Naalakkersuisut qjassutigaa.

Nunarsuarli ammasoq aamma aarlerinartoqarpoq, minnerunngitsumik qarasaasiaqarnerup tungaatigut. Tamanna nunami maani nunanilu allani ajortisaariniat qarasaasianik saassussinerisigit takusareerparput, aarlerinartorlu tamanna Naalakkersuisut ilungersunartutut isigaa. Taamaammatt Internetikkut isumannaassuseq pillugu inatsimmut Namminersorlutik Oqartussat ilaalersillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussannagortinneqarnera Inatsisartut akuersissutigimmassuk, Naalakkersuisut iluarisimaarpat. Inatsisissatut siunnersuutip akuerineqarneratigut 2021-mi 1 mio. kr.-t immikkoortinneqarput, aningaasaliissutillu 2024-mi 5 mio. kr.-nut annertusissapput, taakkulu Digitalinngorsaanermut Aqutsisoqarfimmi internetimut paasissutissallu isumannaatsuunissaannut immikkoortumut

atugassanngortinneqassapput. Immikkoortorta qarfiup internetimi paasissutissat isumannaatsuunissaat pillugu pinaveersimatitsinissaq, taakkunungalunioqqutitsinerit suliassarissavai, tassani internetimut paasissutissallu isumannaatsuunissaat pillugu malitassianik ingerlatsinernilu suliaqarneq, kiisalu innuttaasunut, pisortatut oqartussaasunut namminersorlutillu suliffeqarfiutilinnut paasisitsiniaanerit ilinniartitsinerillu ilanngullugit. Suliniutit taakku Naalackersuisullu suliniutaat allat, soorlu pisortani qarasaasiakkut allakkerivik E-boksimullu isersinnaaneq, innuttaasut toqqissillutik siunissamut qarasaasiaqarfiusumut appakaannissaannik qulakkeerinnittussaapput, aamma maani nunatsinni.

Siunnersuutit taakku inuiaqatigiitta nutarterneranut ikorfartuipput. Suliaq tamanna aamma ukiuni aggersuni ingerlatiinnarneqassaaq, soorlu assersuutigalugu puussanik utertitsisarnerup aqqissugaanerata nutarternissaa siunertaralugu, puussaat pillugit nalunaarutip nutaap atulersinneqarneratigut, Naalackersuisut 2021-mi pisussatut kissaatigisaa malillugu. Suliniut avatangiisimut aamma iluanaarutinut iluaqutaasussaavoq.

2021-mut aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissut

2021-mut aningaasanut inatsimmik politikikkut isumaqatigiissuteqartoqarpoq.

Isumaqatigiissut partiit naalackersuisuutitaqartut pingasut, Siumup, Demokraatit Nunatta Qitornaasalu akornanni isumaqatigiissutaavoq.

Isumaqatigiissut suliniutinik arlalinnik imaqarpoq, oqaaseqarnissamullu piffissarititaasut killeqarneri pequtugalugit uani annertunerusumik nassuiaasoqarsinnaanani.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip siullermeerneqarneranut atatillugu partiit amerlanerit kissaatigisaattut, ukiuni aningaasanut inatsisiliorfiusuni sisamani aningaasaqarnikkut oqimaaqatigiittoqarnissaata iluatsinnera immikkut erseqqissaatigissallugu Naalackersuisut kissaatigaat. Taamatut kissaateqarneq aningaasanut inatsimmik isumaqatiginninniarnerni sakkortuumik pingaarnersiuinissamik, allaffissornermilu sipaaruteqarnissamik piunasaqaateqarnermikkut Naalackersuisut ilungersuullugu anguniarpaat, taamaammallu tamatumaa iluatsissimanera peqatigisaanillu atugarissaarnerup pitsaanerulersinnissaanut suliniutinut sukumiisunut akissaqartoqalernera Naalackersuisut iluarisimaarpaat.

Suliniut immikkuullarissaq matumani immikkut erseqqissaassutigissallugu pissutissaqarluartoq tassaavoq nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsunut sullissinerup annertorsarnera. Naalackersuisut iluarisimaarinnillutik angerlarsimaffeqanngitsunut ikorsiissutinik ukiuni aningaasanut inatsiseqarfiusuni 4 mio. kr.-nik nutaamik aningaasaliisoqarnissaa siunnersuutigaat. Suliniut taanna FN-ip 2030-mi attassisinnaanermut anguniagaasa ilaannik nunatta piviusunngortitsineratut isigineqarsinnaavoq.

Innuttaasut amerlavallaat kræftimik napparsimalersarput, aningaasanullu inatsimmik isumaqatigiissummi kræftimik nappaateqarnerup siusinnerusukkat paasineqartalernissaanut iluaqutaasunik aamma aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq, taakku peqqinnissaqarfimmi kolo- aamma endoskopimik atuinissamut periarfissaqarnerulernissakkut pissapput. Ukiuni aningaasanut inatsisiliorfiusuni siunertamut tassunga katillugit 8,2 mio. kr.-t immikkoortinneqarput.

Kalaallit kulturiat uatsinnut nunarsuullu sinneranut ataatsimut ilaavoq. Tamanna attatissavarput, taamaammallu ukiuni aningaasanik inatsisiliorfiusuni oqaasileriffiup nukittorsarnissaanut Avannaatalu Qimussersuata tapersersornissaanut katillugit 5,5 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarpoq.

Utoqqartavut ikorfartorniarlugit Arctic Umiaq Linemik angalanermi soraarnerussutisialinnut akikillisaatissanik, aamma aasaanerani atuuttussamik, aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. Taamattaarlu utoqqaat timikkut nungullarsimasut tarnikkullu artorsaatillit siusinnerusukkut soraarningorsinnaanerannut pitsanngorsaanssamut aningasanik immikkoortitsisoqarpoq. Tamattaarlu kommunit pineqartunik sulianik sukkanerusementik suliarinnissinnaanissat qulakkeerniarlugu aningaasaliisoqarpoq. Suliniutinut taakkununga ukiuni aningaasanut inatsisiliorfiusuni katillugit 17 mio. kr.-t atugassanngortinneqarput.

Naggataagut Niaqornaarsunni timersortarfeeqqamik sanaartornissamut 12 mio. kr.-t Aasiannilu Ado Lyngep atuarfiani pitsanngorsaatissanut pisariaqartunut 1 mio. kr.-t Namminersorlutik Oqartussat aningaasaleeqataassutissaasa immikkoortinneqarnerat oqaatigineqassaaq. Suliniutit taakku nuna tamakkerlugu sanaartugassanik naapertuuttunik aallartitsinissamik Naalakkersuisut anguniagaannut ikorfartuisuupput.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap pingajussaaneerinninnermut isumaliutissiissutaa

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap imaluunniit ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut ataatsimiititaliap isumaliutissiissuutaani naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutit saqqummiussaata 110-t pingajussaaneerinninnermi akuersissutigineqarnissaannik innersuussinerat Naalakkersuisut sinnerlugit iluarisimaarakku oqaatigissavara. Aappassaaneerinninnermi Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap allannguutissatut siunnersuutinut marlunnut isummernissani kinguartippaa. Pingajussaaneerinninnermi allannguutissatut siunnersuutit marluk taakku akuerineqartussatut inassutigineqarput.

Naggasiut

Naalakkersuisut sinnerlugit 2021-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutit saqqummiussaq, kingornalu suliarinninnerup kingorna 2021-mut aningaasanut inatsisip imarisaa, akuersissutigineqartussatut innersuunneqartoq qujassutigissavara.

Tassunga tapiliullugu Naalakkersuisut sinnerlugit maani inatsisartuni kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap ataatsimiinnerpassuini 2021-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutit politikikkut suliarineqarneranut atatillugu tunniusimallutik suleqataasimasut tamaasa qujassuteqarfigissavakka.

Aningaasanik inatsimmik suliaqarnermi pisariaqartumik tulleriarisooqartariaqarpoq, inuiaqatigiinnilu aningaasaqarnikkut inissisimaneq pissutigalugu kisaatit tamaasa akissaqartinneqarsinnaaneq ajorput. Taama oqareerlunga aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi maanna saqqummiunneqartumi aningaasaqarnikkut politikikkullu pisariaqartit at qimaaqatigiissinneqartut isumaqarpunga.

Ullumikkut 2021-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik oqallinneq akuersinermik naammassissasoq naatsorsuutigaa. Aningaasanut inatsit una ukiumut aggersunut, kiisalu siunissamut tamatta oqinnerusumik inuunissatsinnut alloriarfiussasoq neriutigaara. Aningaasanik inatsit akuerineqarniariapat, ukiumut tullermut inatsimmik piareersaasiorneq ingerlaannartumik aallartinneqassaaq, tassungalu atatillugu Inatsisartuni partiinut tamanut, kissaatissamik pingaarnersiugassamillu qanoq ilillutik ukiumoortumik aningaasanut inatsimmut ilaalernermikkut, taamaalillutillu Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuutitut ataasiakkaatut pinnatik, piviusunngortinneqarsinnaanerat isumaliutigilluaqqullugu maannangaaq kaammattuutigiumavara. Nunatta patajaatsumik ineriartornissaa qulakkeerneqassappat, tamanna nunatsinni partiit akisussaassuseqartut tamarmik ataatsimoorlutik suleqatigiikkumassusermik kissaateqarnissaannik, aningaasaqarnermik ajunngitsumik ingerlanneqarlunilu patajaatsumik pisariaqartitsinitsinnut suliniutinik ataqatigiissaarinissarput pisariaqarpoq.

Taama oqaaseqarlunga inersuarmi maani pitsaasumik angusaqarfiulluarmillu oqallittoqarnissaa qilanaarigakku oqaatigissavara.